

ПРАВНИ СТАВ

О СПРОВОЂЕЊУ ИЗВРШЕЊА ИЗВРШНЕ ИСПРАВЕ ДОНЕТЕ ПРИМЕНОМ НЕУСТАВНОГ ПРОПИСА

Извршни суд је дужан да спроведе извршење онако како гласи извршна исправа.

Ако је извршна исправа донета применом неуставног прописа, извршни суд ће, извршење (ако је започето спровођење) делимично или у целини обуставити и то по службеној дужности, без приговора дужника.

Ако извршна исправа гласи на новчани износ у коме је главници приписана доспела камата обрачуната конформном методом по Закону који је у том делу проглашен неуставним, суд ће по службеној дужности, извршити разграничење и нови обрачун камате извршити тако што ће до 03.03.2001. године применити конформни метод, од тада до 17.05.2011. године метод простог интересног рачуна, а од тада па надаље по одредбама члана 2. и 3. Закона о висини стопе затезне камате.

О б р а з л о ж е њ е

Пред извршним судовима у Републици Србији поставило се као спорно питање како применити одлуку Уставног суда Србије Уз бр.82/2009 од 12.07.2012. године у започетим извршним поступцима, односно како треба обрачунавати камату на правноснажне судске одлуке које судонете пре 27.07.2012. године кроз извршни поступак.

Одлуком Уставног суда Србије Уз бр.82/2009 од 12.07.2012. године[1], утврђено је да одредба члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате[2], у делу који гласи: „применом конформне методе“ није у сагласности са Уставом. Ставом другим ове одлуке, одбачена је иницијатива за оцену уставности Закона о висини стопе затезне камате[3].

Уређење Уставног суда, поступак пред Уставним судом и правно дејство његових одлука уређени су Законом о Уставном суду[4].

Када Уставни суд утврди да нека одредба Закона није у сагласности са Уставом, та одредба престаје да важи од дана када је одлука Уставног суда објављена у „Сл. гласнику“.[5]

Уставни суд може одредити начин отклањања последица насталих применом неуставне законске одредбе. [6] Неуставне одредбе закона не могу се примењивати на односе који су настали пре дана објављивања одлуке Уставног суда, ако до тог дана нису правноснажно решени. [7] Извршење правноснажних појединачних аката донетих на основу прописа који се више не могу примењивати не може се ни дозволити, ни спровести, а ако је извршење започето – обуставиће се. [8]

У овом конкретном случају Уставни суд није одредио начин отклањања последица насталих применом неуставне одредбе.

После објављивања Одлуке Уставног суда Србије, Грађанско одељење Врховног касационог суда је на седници одржаној 20. новембра 2011. године усвојило правни став: „Затезна камата на износ дуга за период доцње до 03. марта 2001. године, обрачунава се применом конформне методе.“ [9] По овом правном ставу последица одлуке Уставног суда је да се у периоду до 03. марта 2001. године (као дана ступања на снагу Закона о висини стопе затезне камате [10]) камата обрачунава применом конформне методе, а од тада па надаље методом простог интересног рачуна.

Обрачунавање камате конформном методом у пракси практично значи: обрачун „камате на камату“, што је супротно начелу забране анатоцизма садржаног у одредби члана 279. став 1. Закона о облигационим односима, чиме је по налажењу Уставног суда у наведеној одлуци, повређено уставно начело једнакости правног положаја субјеката на тржишту и суштина законске затезне камате која се од претпостављене штете трансформише у новчану казну чија висина знатно премашује претрпљену стварну штету, што није дозвољено.

Суштина једног од основних начела извршног поступка, начела формалног легалитета [11] је да је суд дужан да донесе решење о извршењу и извршење спроведе увек када су за то испуњени законски услови. Извршни суд не испитује правилност доношења и „унутрашњу законитост“ извршне исправе на основу које треба одредити и спровести извршење. Само изузетно, извршни суд се може упустити у испитивање законитости извршне исправе и то само ако је донета применом неуставног прописа.

Правило из члана 60. став 3. Закона о Уставном суду као специјалне одредбе је да искључује примену општих правила па и правила из Закона о извршењу и обезбеђењу.

Имајући у виду императивност правила о затезним каматама извршни суд, извршитељ или НБС, код принудне наплате по службеној дужности примењује каматну стопу прописану законом за цео период у коме се камата обрачунава.

То конкретно значи до 03.03.2001. године конформном методом, а од тада до 17.05.2011. године [\[12\]](#) методом простог интересног рачуна, а од 17.05.2011. године па надаље по одредбама члана 2. и 3. Закона [\[13\]](#).

Полазећи од изложеног, може се закључити да је извршни суд дужан да спроведе извршење онако како гласи извршна исправа.

Када се извршни поступак налази у фази спровођења извршења извршне исправе у којој је главници приписана затезна камата по методи која је проглашена неуставном, поверилац и дужник могу предложити разграничење и утврђивање висине новчаног износа у складу са правилима која су напред изложена.

Ако то не учине, изврши суд ће по службеној дужности извршити разграничење било уз помоћ НБС или стручног лица. [\[14\]](#)

Евентуалне грешке које би се појавиле могу се отклонити сходном применом одредаба о отклањању неправилности при спровођењу извршења. [\[15\]](#)

На изложени начин повериоцима и дужницима не би била нанета штета, нити би ово проузроковало вођење нових парница, скратио би се извршни поступак чиме би се испоштовало правило о његовој хитности садржано у члану 6. Закона о извршењу и обезбеђењу, а суд би поступио у складу са одредбом члана 60. став 3. Закона о Уставном суду.

Овакво поступање суда у складу је и са праксом установљеном од стране Европског суда за људска права којом је у више пресуда констатовано да се извршење пресуда које је суд донео мора сматрати саставним делом суђења према члану 6. Европске конвенције о заштити људских права, да се кашњење у извршењу пресуде може оправдати посебним околностима, али да то не сме бити тако да угрожава суштину права заштићеног према члану 6. став 1. Конвенције, да је на држави да предузме све неопходне мере да се правноснажна судска пресуда изврши а да се притом обезбеди делотворно учешће целог њеног апарата. Пропуст државе да изврши правноснажне пресуде представља мешање у право подносилаца представки на мирно уживање имовине предвиђена чланом 1. Протокола број 1. [\[16\]](#)

Уставни суд Србије прихватио је ову праксу и у бројним одлукама подсетио да свако новчано потраживање утврђено правноснажном судском одлуком улази у имовину повериоца и да стога не спровођење извршења судске одлуке, којом је то потраживање досуђено представља повреду права на мирно уживање имовине зајемчено чланом 58. став 1. Устава Републике Србије. [\[17\]](#)

(Сентенца правног схватања усвојена на седници 02.04.2013. године са образложењем верификованим 18.04.2013. године).

[1] „Сл. гласник РС“, број 73/2012 од 27.07.2012. године.

[2] „Сл. лист СРЈ“ број 9/2001.

[3] „Сл. лист СФРЈ“, број 57/89 и „Сл. лист СРЈ“, број 32/93 – ранији прописи.

[4] „Сл. гласник РС“, број 109/07 и 99/11.

[5] Члан 58. став 1. – Кад Уставни суд утврди да закон, статут аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе, други општи акт или колективни уговор није у сагласности са Уставом, опште прихваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговором, тај закон, Статут Аутономне Покрајине или јединице локалне самоуправе, други општи акт или колективни уговор, престаје да важи даном објављивања одлуке Уставног суда у „Сл. гласнику Републике Србије.“

[6] Члан 59- Кад Уставни суд одреди начин отклањања последица које су настале услед примене општег акта који није у сагласности са Уставом или законом, одлука Уставног суда има правно дејство од дана њеног објављивања у „Сл. гласнику Републике Србије“.

[7] Члан 60. став 1. – Закони и други општи акти за које је одлуком Уставног суда утврђено да нису у сагласности са Уставом, опште прихваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима или законом, не могу се примењивати на односе који су настали пре дана објављивања одлуке Уставног суда ако до тог дана нису правноснажно решени.

[8] Члан 60. став 3.

[9] Сајт Врховног касационог суда.

[10] „Сл. лист СФРЈ“, број 9/01, „Сл. гласник РС“, број 31/2011.

[11] Члан 8 – Суд је дужан да донесе решење о извршењу кад су за то испуњени услови одређени законом.

Суд односно извршитељ дужан је да предузме радње спровођења извршења када су за то испуњени услови.

Извршитељ спроводи извршење на основу решења о извршењу осим ако овим Законом није другачије одређено.

[12] Као дана ступања на снагу Закона о измени Закона о висини стопе затезне камате.

[13] Члан 2. – Стопа затезне камате састоји се од: 1. Месечне стопе раста потрошачких цена; 2. Фиксне стопе од 0,5%

Члан 3. – Обрачун дуга увећаног за затезну камату врши се тако да се фиксна стопа од 0,5% множи износом главног дуга увећаног за камату по стопи из члана 2. тачка 1. Закона.

За месец за који није позната стопа раста потрошачких цена примењује се последња објављена стопа раста потрошачких цена.

Члан 6. Закон о измени Закона о висини стопе затезне камате („Сл. гласник РС“, број 31/2011) – При обрачуна затезне камате за период од 01.01.2011. године до дана ступања на снагу овог закона (17.05.2011. године), узима се у обзир месечна стопа раста цена на мало за децембар 2010. године.

[14] Појам стручног лица закон користи код извршења ради наплате новчаног потраживања на покретним стварима извршног дужника. У члану 92. Закона суд је овлашћен да одлучи да се процена ствари изврши на основу писмене или усмене информације о цени добијене од одговарајућих стручних лица – организација, институција или правних односно физичких лица.

[15] Члан 74. Странка и учесник могу поднеском захтевати од суда односно извршитеља да отклони неправилности учињене у току и поводом спровођења извршења – став 1.

[16] Представке број 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06, 3046/06.

[17] Уж 122/2009,...